

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Kliimaministeerium
info@kliimaministeerium.ee

Teie 09.12.2025

Meie 04.02.2026

nr 1-4/25/5406, KLIM/25-
1366/-1K
nr 8-2/9886

Tuumaenergia ja -ohutuse seaduse eelnõu kooskõlastamata jätmine

Austatud minister

Kliimaministeerium on saatnud Justiits- ja Digiministeeriumile kooskõlastamiseks tuumaenergia ja -ohutuse seaduse eelnõu (*eelnõu*). Justiits- ja Digiministeerium jätab eelnõu kooskõlastamata, tehes selle kohta järgmised märkused.

I Põhimõttelised märkused

Menetlus- ja järelevalvetasu

- Eelnõu § 66 lg 1, § 67 lg 1, § 68 lg 1 – järelevalvetasu olemus.** Eelnõuga nähakse ette ehituse järelevalve tasu, menetlustasu ja järelevalvetasu. Kõik nimetatud tasud on oma sisult riiklikult kehtestatavad tasud PS § 113 tähenduses ning vastavad olemuselt riigilõivu tunnustele. RLS kohaselt on riigilõiv seaduses sätestatud määras tasutav summa lõivustatud toimingute tegemise eest (RLS § 2). Lõivustatud toimingud on muuhulgas taotluste läbivaatamine ja haldusakti andmine, millega tasuja saab teatava õiguse või hüve (RLS § 3). RLS § 8 sätestab selgelt, et riigilõivu võtjal ei ole lubatud võtta toimingute eest täiendavat tasu. Haldusmenetluse seaduse § 5 lõige 3 sätestab imperatiivselt, et menetlustoimingute eest võib haldusorgan tasu võtta üksnes seaduses sätestatud juhtudel ja suuruses.

Ehitustegevus eeldab juba ehitusluba, mille taotlemine on lõivustatud toiming (RLS § 3). Seega on eelnõu §-s 66 kavandatud täiendava „ehituse järelevalve tasu“ kehtestamine samade toimingute finantseerimiseks vastuolus RLS §-ga 8.

Kuna tuumaohutusloa andmine on haldusakt (haldusmenetluse seaduse (HMS) § 51 lg 1), peab selle eest võetav tasu (eelnõu § 67 kohane menetlustasu) olema sätestatud riigilõivuna RLS-s, mitte eraldiseisva "menetlustasuna" eriseaduses. Eelnõu § 68 lg 1 järgi on järelevalvetasu avalik-õiguslik rahaline kohustus järelevalvetoimingute finantseerimiseks. Eelnõu lõige 2 loetleb kulusid (dokumentide läbivaatamine, registri pidamine), mis sarnanevad RLS § 3 kirjeldatud toimingutega. Seega tuleks ka eelnõu § 68 kohane järelevalvetasu sätestada riigilõivuna RLS-s.

- Eelnõu § 67 lg 5 – riigieelarve põhimõtted.** Kavandatava § 67 lg 5 sätestab, et tasu laekub pädeva asutuse kontole ja seda kasutatakse sihtotstarbeliselt. Vastavalt Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 63 lõike 2 punktile 2 on Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) valitsemisalasse kuuluv valitsusasutus.

Valitsusasutuse tegevust rahastatakse VVS § 39 lõike 1 kohaselt riigieelarvest. Justiits- ja Digiministeerium on seisukohal, et valitsusasutuse tegevuse rahastamine omatulu arvelt ei ole õigustatud. See on vastuolus riigieelarve seadusega ja riigilõivuseadusega:

- Riigilõiv laekub riigieelarvesse (RLS § 7 lg 1).
- Tulud laekuvad riigi likviidsete finantsvarade hulka (RES § 59).
- Riigieelarve vahendite kasutamine on lubatud vaid siis, kui need on eelarves ette nähtud (RES § 53 lg 1). Sihtotstarbeline "menetlustasu" loomine väljaspool üldist eelarvekorraldust ei ole kooskõlas riigieelarve ülesehitusega (RES § 26, § 28).

3. **Eelnõu § 66 lg 5, § 67 lg 6, § 68 lg 5 – tagastusnõue ja tasaarvestamine.** Viidatud lõiked sätestavad õiguse enammakstud summa tagasi nõuda või tasaarvestada. Maksukorralduse seaduse kohaselt on maksumaksjal õigus saada tagasi enammakstud summad (MKS § 31 lg 1 p 3; § 33 lg 1). Samane kord on ette nähtud ka riigilõivuseaduses (RLS § 13 ja § 15).

Oleme seisukohal, et kavandatud § 66 lg 5 on praegusel kujul liiga üldsõnaline – kavandatud sätted dubleerivad olemasolevaid üldnorme, kuid ei täpsusta menetluskorda. Samuti ei ole eraldiseisva regulatsiooni loomine eriseaduses süsteemselt põhjendatud.

Vastuolusid aitaks vältida esiteks selge määratlus, kas tegemist on riigilõivuga RLS tähenduses või muu avalik-õigusliku rahalise kohustusega MKS tähenduses. Teiseks, selle asemel, et luua eraldiseisev tagastamise kord, tuleks viidata kas riigilõivuseaduse (RLS §-d 12–15) või maksukorralduse seaduse (MKS §-d 33, 106) sätetele.

4. **Eelnõu § 66 lg 7, § 67 lg 7 ja § 68 lg 7 – menetlus- või järelevalvetasu maksmata jätmise tagajärjed.**

Eelnõu § 66 lg 7 võimaldab peatada ehitusloa kehtivuse tasu maksmata jätmise korral. See on oluline ettevõtlusvabaduse (PS § 31) ja omandipõhiõiguse (PS § 32) piirang. Tegemist on range piiranguga, mis võib olla ebaproportsionaalne, eriti kui tasu määrad on kõrged. Haldusorganil on kaalutusõigus, kuid rahalise kohustuse täitmata jätmise sidumine loa kehtivuse peatamisega peab olema proportsionaalne. Märgime siinkohal, et EhS näeb ette ehitusloa kehtetuks tunnistamise alused (EhS § 46), mis on ammandavad alused. Rahalise kohustuse täitmata jätmise ei ole EhS § 46 kohaselt alus ehitusloa kehtivuse peatamiseks. Juhul kui sellist ettevõtlusvabaduse piirangut soovitakse siiski kasutada, tuleb seletuskirja täiendada põhiseaduspärasuse analüüsiga, milles näidatakse, et kavandatud piirang on antud juhul proportsionaalne.

Eelnõu § 67 lg 7 lubab tasu maksmata jätmisel menetluse peatada. Juhime tähelepanu, et HMS kohaselt on taotluse läbi vaatamata jätmise lubatud vaid seaduses sätestatud juhtudel, näiteks kui menetlusosaline ei esita olulisi tõendeid (HMS § 14 lg 6; § 38 lg 3).

Eelnõu § 68 lg 7 lubab tasu maksmata jätmisel peatada loa ja kohaldada sunniraha. Loa peatamine – haldusakti muutmine või kehtivuse peatamine toimub kaalutusõiguse alusel, mida tuleb teostada kooskõlas eesmärgi ja üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid. Automaatne loa peatamine üksnes rahalise võla tõttu on proportsionaalsuse seisukohast küsitav. Loa peatamine võib ohustada tuumaohutust ennast. Ka siinkohal tuleks seletuskirja täiendada analüüsiga, milles hinnatakse loa peatamise proportsionaalsust.

Sunniraha kohta märgime, et asendustäitmise ja sunniraha seaduse (ATSS) § 2 lg 4 sätestab selgelt, et ATSS-i ei kohaldata haldusorgani ettekirjutuste täitmisele, millega kohustatakse isikut maksma raha. Kuna järelevalvetasu on rahaline kohustus, siis selle sissenõudmiseks ei saa ATSS-i alusel sunniraha rakendada. Rahalise ettekirjutuse puhul (nt tasumata riigilõiv) sätestab RLS § 16 ettekirjutuse tegemise korra ja viitab sundtäitmisele, kuid mitte sunnirahale ATSS-i tähenduses. Seetõttu ei saa sunniraha kasutada järelevalvetasu sissenõudmise sunnivahendina.

5. **Eelnõu § 67 lg 2 p 3 ja lg 3 - menetlustoimingute kulude kandmine.** Kavandatud § 67 lg 2 p 3 ja lg 3 näevad ette ekspertide kaasamise kulude katmise menetlustasust. See on vastuolus HMS § 39 lg-ga 6, mis sätestab, et eksperdi kaasamise kulud kannab isik või haldusorgan, kelle taotlusel

ekspert kaasati. Samuti on tunnistajate ja ekspertide tasustamine reguleeritud eraldiseisva korraga (HMS § 39 lg 4 ja 5).

6. **Eelnõu § 66 lg 8, § 67 lg 8 ja § 68 lg 8 – tasumäärade kehtestamine määruse tasandil.** Viidatud sätetega delegeeritakse ministrile õigus kehtestada määrusega tasu määrad ning tasu arvestamise ja tasumise kord. See tähendab, et konkreetsed tasumäärad delegeeritakse määruse tasandile. Kavandatavas eelnõus puuduvad konkreetsed tasumäärad või nende ülempiir.

Riigivõimu teostatakse üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel (PS § 3 lg 1). PS § 113 nõuab rahaliste kohustuste sätestamist seadusega, mistõttu on tasu määra määramine ministri määrusega vastuolus seaduse reservatsiooni põhimõttega. Seega peavad kõik rahalised kohustused ja nende määrad olema sätestatud seaduse tasandil, mitte rakendusaktis.

Lubatud on regulatsioon, kus seadus sätestab konkreetsed tasumäärad või vähemalt nende ülem- ja alampiirid. Määruse tasandile saab jätta täpsema arvestamise meetoodika, tasumise korra ja tähtsajad ning menetluslikud küsimused.

7. **Eeltoodud argumentidele tuginedes ei toeta Justiits- ja Digiministeerium eelnõu § 66-68 pakutud kujul menetlus- ja järelevalvetasude kehtestamist.**

Kohalik kasu

8. **Eelnõu §-ga 70** sätestatakse kohaliku kasu instituut. Esmalt märgime, et eelnõus läbivalt kasutatava termini „kohalik kasu“ õiguslik iseloom on ebaselge. Tegemist ei ole klassikalises mõttes maksu, koormise ega toetusega kehtiva õiguse tähenduses (KOKS § 36). Kasutatav termin „kohalik kasu“ on sisuliselt rahaline kohustus tuumajaama operaatorile, mis võib olla vastuolus selle põhimõttega, kui seda käsitletakse koormisena. Lisaks keelavad KOKS § 36 lg 7 ja 8 koormise asendamise maksuga ja muude rahaliste kohustuste kehtestamise koormisena.

Teiseks tõstatame õigusaktide süstemaatika küsimuse. Tuumaenergia ja -ohutuse seadus reguleerib tuumaohutust ja kiirguskaitset. Kohaliku omavalitsuse rahastamise mehhanismide kehtestamine selles seaduses võib olla süstemaatiliselt ebasobiv. Sellised mehhanismid kuuluksid pigem kohaliku omavalitsuse või maksuduse regulatsiooni alla. Samas võib eelnõuga kavandatavas kohalikus kasus näha sarnasusi keskkonnatasude seaduse (KeTS) §-des 21¹ – 21⁶ reguleeritud nn „tuulikutasuga“. Justiits- ja Digiministeerium on seisukohal, et kavandatava kohaliku tasu reguleerimine keskkonnatasuna KeTS-is oleks süsteemselt korrektsem. See vastaks KeTS § 3 lg 2 ja 3 loogikale, kus keskkonnakasutus ja häiringu hüvitamine on koondatud ühte seadusesse.

Andmekaitse ja taustakontroll

9. **Isikuandmete töötlemine loataotluste menetluses.** Teeme üldise märkuse loamenetluste kohta: palume seaduses välja tuua, milliseid isikuandmeid loa taotleja peab esitama.

Selgitame: igasugune isikuandmete töötlemine (sh säilitamine) riivab põhiseaduse §-is 26 sätestatud õigust eraelu puutumatusele. PS § 11 kohaselt tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. See tähendab, et niisugune piirang peab olema kooskõlas ka PS § 3 esimese lausega, mille kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Sättes väljendatud üldise seadusereservatsiooni põhimõtte järgi peab põhiõigusi puudutavates küsimustes kõik olulised otsused langetama seadusandja.

10. **Eelnõu § 13 lg 1 p 2 – julgeolekualast ohutust kinnitav tõend.** Viidatud sätte järgi esitab tulevane käitaja pädevale asutusele tõendid, et taotleja ja temaga seotud isikud ei kujuta ohtu riigi julgeolekule.

Eelnõust jääb arusaamatuks, kuidas ja mille alusel saab taotleja ise § 13 lg 1 p 2 nõude täitmist tõendada. Palume seda selgitada ning eelnõu ja seletuskirja vastavalt täiendada.

Palume selgitada, keda peetakse silmas „taotlejaga seotud isikute“ all (füüsilised ja juriidilised isikud), vt ka § 13 lg 3 p 2 (tulevane käitaja ja temaga seotud isikute tegevus ei ohusta riigi julgeolekut). Kas ja kus on see defineeritud?

SK-s on selgitatud, et tõendi taotleja julgeolekuriski puudumise kohta väljastab Kaitsepolitseiamet, kes hindab taotleja ja nendega seotud isikute seotust võimalike riigisistest või välismaiste julgeolekuriskidega.

Seletuskiri ei anna ka selgust, kuidas tõendi andmise protsess välja näeb. Palume selgitada, kas ja kus on reguleeritud KAPO poolt isikule sellise tõendi andmine, millises menetluses see toimub (millise taotluse alusel jne) ning millised on tõendi saamisega kaasnevad kulud (nt kas tõendi eest tuleb tasuda riigilõivu vmt). Juhime tähelepanu, et isik ei saa esitada sellist tõendit teiste isikute eest.

Samuti ei ole selge, milliseid isikuandmeid sellise tõendi taotlemisel töödeldakse, seda nii tulevase käitaja kui ka temaga seotud isikute kohta.

Palume eelnõus sätestada selge protsess, kuidas sellise tõendi taotlemine toimub, kes on tulevase käitajaga seotud isikud ning milliseid isikuandmeid nende kohta on lubatud töödelda.

- 11. Eelnõu § 13 lg 2 – eelhinnangu menetlus.** Viidatud sätte järgi esitab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) eelhinnangu taotluse vähemalt Välisministeeriumile, Välisluureametile, Politsei- ja Piirivalveametile, Kaitsepolitseiametile ja Finantsinspeksioonile, kes oma pädevuse piires kooskõlastavad või jätavad taotluse põhjendatult kooskõlastamata 30 päeva jooksul taotluse saamisest arvates.

Arusaamatuks jääb, kellele peab taotleja edasises menetluses andmeid esitama. Kas edasine suhtlus käib üksnes pädeva asutuse (TTJA) kaudu või ka muudele asutustega? Palume seda vähemalt seletuskirjas täpsustada.

Palume selgitada, millistele tingimustele vastavust hindavad lg-s 2 sätestatud asutused, millised on töödeldavate andmete kategooriad ning kui kaua neid säilitada võib. See tuleb ka sättes välja tuua.

Palume eelnõus sätestada loetelu, milliseid isikuandmeid on pädeval asutusel eelhinnangu andmisel lubatud töödelda, samuti tuleb sätestada, kui kaua eelhinnangu käigus kogutud andmeid võib säilitada. Määrusega saab andmekoosseise ja säilitamise tähtaegu üksnes täpsustada (EN § 13 lg 4).

Samuti pealume eelnõus täpsustada, milliste andmete alusel pädev asutus taustakontrolli teeb, s.o kellelt või millistest andmekogudest vajalikud andmed saadakse.

- 12. Eelnõu 16 lg 2 p 6 – julgeolekukontrolli mõiste.** Sätte kohaselt tuleb ehitusloa taotlusele lisada ehitamisega seotud isikute tausta- ja julgeolekukontrolli kord ehitamise ajal.

Juhime tähelepanu, et ettevõtte saab kehtestada oma ettevõtte siseselt taustakontrolli tegemise korra (sh määrates, millisel õiguslikul alusel kontrolli tehakse), aga julgeolekukontrolli teostavad riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse (RSVS) kohaselt RSVS §-is 48 sätestatud julgeolekuasutused. Kuna julgeolekukontroll on RSVS-s sisustatud termin, siis ei ole õiguselge, kui TEOS-es kasutatakse sama sõna teises tähenduses. Palume eelnõus mitte kasutada sõna „julgeolekukontroll“ ettevõtte sisesel kontrolli tähenduses.

Teeme sama märkuse ka eelnõu § 36 lg 1 p 7 kohta.

- 13. Eelnõu § 44 – taustakontroll.** Eelnõu § 44 sätestab töötajate pädevuse ja kvalifikatsiooninõuded. Lõike 3 lause 3 näeb ette, et tuumakäitise vastutaja tagab, et vastutaval ametikohal võib töötada üksnes isik, kelle tööleasumine on kooskõlastatud pädeva asutusega vastavalt käesoleva seaduse alusel kehtestatud nõuetele. Lõike 4 kohaselt tuumakäitise käitaja tagab, et ohutuse seisukohalt olulisi ülesandeid võib täita üksnes isik, kelle pädevus ja kvalifikatsioon vastab

tuumakäitise käitaja kehtestatud nõuetele ning on tõendatud, milline põhimõte laieneb ka töövõtjatele.

Eelnõu § 44 lg 8 luuakse volitusnorm, mille järgi ministri määrusega kehtestatakse oluliste ametikohtade loetelu, kvalifikatsiooni- ja pädevusnõuded jne. Palume selgitada, kas ametikohad, millel asuvate isikute suhtes peab tuumakäitise käitaja tegema taustakontrolli, kehtestatakse määrusega või määrab ettevõtja need ise.

Juhime tähelepanu, et kui seadusandja paneb ettevõtjale kohustuse teatud ametikohtadel olevatele isikutele taustakontrolli tegemiseks, siis tuleb seadusega ette näha vähemalt taustakontrolli tegemise õiguslik alus, sh eesmärk, ulatus, töödeldavate andmete kategooriad ning andmete säilitamise tähtajad. Palume kaaluda, et olulisel ametikohal oleva isiku taustakontrolli tegemisega seonduv oleks tervikuna või vähemalt olulises osas seadusega reguleeritud, mitte jätta seda iga ettevõtja enda korraldada.

- 14. Eelnõu § 73 - tuumamaterjali riiklik register.** Palume eelnõu täiendada selliselt, et oleks sätestatud ammendav loetelu, milliseid isikuandmeid registris töödeldakse. Palume täiendada ka registri eesmärki. Registri eesmärk ei saa olla pelgalt arvestuse pidamine, vaid registrit peetakse asutusele pandud ülesannete täitmiseks. Lisaks peab andmete maksimaalne säilitamise tähtaeg olema sätestatud seaduses, teisiti andmete säilitamises kokku leppida ei ole võimalik. Säilitamise täpsemad tähtajad saab sätestada registri põhimääruses, kui volitusnorm seda lubab. Palume registri põhimääruse volitusnormi vastavalt täiendada.

Registri sätete koostamisel palume tugineda Justiits- ja Digiministeeriumi juhisele isikuandmete ja avaliku teabe töötlemise ning andmekogude reguleerimise kohta eelnõudes. Juhis on leitav Justiits- ja Digiministeeriumi veebilehel [HÖNTE käsiraamat | Justiits- ja Digiministeerium](#)

- 15. Eelnõu § 77 lg 3 p 6 – taustakontroll.** Viidatud sätte kohaselt vastutab tuumaohutusloa omaja oma tegevuse julgeoleku ja füüsilise kaitse eest ning on kohustatud korraldama töötajate usaldusväärsuse ja sobivuse kontrolli, sealhulgas regulaarset taustakontrolli vastavalt tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusele.

Palume selgitada, kas tegemist on elutähtsa teenuse osutaja taustakontrolliga või tegemist on mõne muu kontrolliga.

Justiits- ja Digiministeerium on seisukohal, et isikute taustakontrolli skeem vajab tervikuna põhjalikumalt läbimõttlemist. Eelnõu ja seletuskiri ei anna piisavalt selgust, kes, millistele andmetele tuginedes ja milliseid taustakontrolle teostab. Soovitame taustakontrolli kohta koostada sarnane skeem, mis on seletuskirjas esitatud lubade kohta.

Justiits- ja Digiministeerium on valmis tegema koostööd, et taustakontrolli protsess läbi mõelda ja anda suuniseid, kuidas peaks seadust täiendama.

- 16. Eelnõu § 77 lg 3 p 7 – julgeolekukontroll.** Viidatud sätte järgi peab tuumaohutusloa omaja tagama, et töötajad, kes täidavad tuumakäitise ja -materjali julgeoleku ning füüsilise kaitse tagamisel kriitilisi ülesandeid, allutatakse RSVS-i alusel Kaitsepolitsei ameti tehtavale julgeolekukontrollile.

Märgime, et eelnõu sõnastus jääb arusaamatuks. RSVS-i vaates on oluline arvestada, et RSVS-is ette nähtud KAPO (ja teatud juhtudel VLA) julgeolekukontroll tehaksegi vaid juhul, kui isikul on vajadus töödelda salastatud teavet. See tähendab, et muul põhjusel, nt isiku tausta üldiseks kontrollimiseks, RSVS-i kohast julgeolekukontrolli ei tehta. Oleme valmis koostööks, et sätte vastavalt mõtestada ja sõnastada.

II Muud märkused

- 17. Eelnõu § 7 lg 2 – eelnõu kohaselt on pädev asutus ehk Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) kiirgus- ja tuumaohutusalas tegevuses sõltumatu ja oma eelarvega. Teenistuslikku järelevalvet pädeva asutuse üle teeb valdkonna eest vastutav minister Vabariigi Valitsuse**

seaduses sätestatud korras. Teenistuslik järelevalve ei tohi piirata pädeva asutuse sõltumatust talle käesoleva seadusega pandud ülesannete täitmisel.

Seletuskirja kohaselt teeb teenistuslikku järelevalvet TTJA üle Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM), mille valitsemisalasle TTJA kuulub. Samas kuulub tuumaohutuse valdkond Kliimaministeeriumi vastutusalasse. Seetõttu ei ole eelnõu sõnastusest võimalik üheselt aru saada, millise valdkonna eest vastutav minister TTJA kui kiirgus- ja tuumaohutusala tegevuse pädeva asutuse üle teenistuslikku järelevalvet teostab. Selleks, et vältida segadust järelevalvepädevuse sisustamisel, palume sättes valdkonna sõnastust täpsustada.

Eelnõust ega selle seletuskirjast ei selgu VVS 7. peatüki kohase teenistusliku järelevalve piirangu sisuline vajadus, mh puuduvad põhjendused, millest tulenevalt on ette nähtud VVS-i kohase teenistusliku järelevalve (valitsusasutuse tegevuse seaduslikkuse ja otstarbekuse hindamine) erand. Selgust vajab, kuidas teostatakse tuumaenergia ja -ohutuse seaduse eelnõus nimetatud ülesannete täitmise järelevalvet VVS-i raames. Teeme ettepaneku § 7 lõike 2 2. ja 3. lause eelnõust välja jätta. Palume eelnõu koostajatel uuesti hinnata, millised on meie õiguskorda sobivad lahendused tuumaregulaatori sõltumatuse nõude tagamiseks.

18. **Eelnõu § 19** reguleerib lisaks omanikujärelevalvele ka pädeva asutuse järelevalvet tuumakäitise ehitamise üle. Kui tegemist on tavapärase riikliku järelevalvega, palume kaaluda selle reguleerimist riiklikku järelevalvet reguleerivas peatükis. Vajadusel saab sõnastada erisätte just ehitamise üle tehtava järelevalve jaoks. Samuti palume kaaluda, kas on vaja ehituse üle tehtava järelevalve puhul täiendavalt reguleerida pädeva asutuse õigusi, kui riikliku järelevalve peatükk juba tagab riikliku järelevalve erimeetmed (nt eelnõu § 19 lg 4 p 2 ja küsitlemise erimeede sisuliselt kordavad teineteist).
19. **Eelnõu § 19 lg 4 p 1** – palume kaaluda, kas pädeva asutuse pideva kohaoleku nõue on siiski vajalik, mõistlik ja ka reaalselt teostatav. Kas pädeval asutusel on piisavalt ressursse, et tagada oma esindaja pidev kohalolek läbi kogu ehitamise perioodi?
20. **Eelnõu § 19 lg 7** – säte annab valdkonna eest vastutavale ministrile volituse kehtestada oma määrusega tuumakäitise ehitamisaegse järelevalve täpsustatud nõuded ja korra. Riiklikku järelevalvet reguleeritakse lisaks KorS-ile ka haldusmenetluse seadusega. Palume määruks täpsustuste kehtestamisel tagada, et seadustega sätestatud menetlusnõuded ja sekkumise alused oleksid tagatud ja järgitud.
21. **Eelnõu § 30 lg 5** - eelnõuga eristatakse nn tuumaohutusjärelevalvet ja korrakaitse seaduse alusel läbiviidavat järelevalvet. Eristamise aluseks on ohu aste – korrakaitse järelevalvega sekkutakse vaid vahetu ja olulise ohu korral, seevastu tuumaohutusjärelevalve eesmärk on selliseid olukordi (olulise ja vahetu ohu olukordi) ennetada.

Juhime tähelepanu, et kuigi KorS on tõepoolest üles ehitatud eelkõige konkreetse ohu institutsiooni silmas pidades, on riikliku järelevalve üheks osaks siiski ka ohu ennetamisega seonduv tegevus. Ohu ennetamine on olukord, kus puudub ohukahtlus, kuid saab pidada võimalikuks olukorda, mille realiseerumisel tekiks ohukahtlus või oht. Tegemist on nn abstraktse ohu olukorraga. Seega ei ole eelnõu seletuskirjas toodud vahetegu asjakohane ja kaaluda tuleb, kas ka eelnõu §-s 30 sätestatud järelevalve on siiski korrakaitse seaduse kohane riiklik järelevalve. Kui mitte, palume selguse tagamiseks kasutada selle tähistamiseks muud terminit.
22. **Eelnõu § 37 lg 2 p 5** järgi märgitakse käitamisloas muu hulgas julgeoleku tagamise meetmed. Palume selgitada, mida nende meetmete all on silmas peetud. Palume vastavalt täiendada eelnõu ja seletuskirja.
23. **Eelnõu § 81** järgi tagatakse TEOS § 80 lg 1 sätestatud teabega seotud võrgu- ja infosüsteemide turvalisus küberturvalisuse seaduse (KÜTS) ja RSVS alusel. Märgime, et eelnõu kohane viide KÜTS-ile ja RSVS-ile ei ole piisav. Sätest ei selgu, kes peab KÜTSi nõudeid täitma. Samuti pole arusaadav, millises ulatuses KÜTSi nõudeid kohaldada soovitakse.

KÜTS-s sätestatu kohaselt kohalduvad nõuded ettevõtjale, mitte teabele. Seetõttu teeme ettepaneku § 81 eelnõust välja jätta ning täiendada eelnõu KÜTS muudatusega. Eeldame, et kiirgusallika ja tuumamaterjali andmeid töötlevaid isikuid tuleb käsitleda ühiskonna toimimise seisukohast üliolulise üksusena KÜTS § 3 lg 2 tähenduses. Seega tuleb täiendada KÜTS § 3 lg 2 loetelu uue punktiga, milles nimetatakse KÜTS nõudeid täitma kohustatud isikute kategooriad TEOSE terminoloogia järgi. Palume läbi mõelda, milliseid termineid selles loetelus kasutada, et kaetud oleks kõik tuumakäitise elukaarega seotud etapid (tuumakäitise ehitamist ja käitamist kavandav isik, tuumakäitise käitaja, tuumaohutusloa omaja, veel keegi?).

- 24. Eelnõu § 82 lg 2** – sättes tuuakse pädevale asutusele lubatud järelevalve erimeetmed. Seletuskirja riikliku järelevalve peatüki sissejuhatavas selgituses nenditakse, et *“Peatükis määratletakse pädeva asutuse ülesanded ning kehtestatakse järelevalvekava nõue, mis on tuumaohutusloa osa. Pädeva asutuse täpsemad ülesanded, seda ka riikliku järelevalve korraldamisel, kirjeldatakse pädeva asutuse põhimääruses”*.

Juhime tähelepanu, et järelevalve peatükk siiski järelevalvekavaga seonduvat ei reguleeri, seda käsitletakse eelnõu §-s 30. Palume seletuskirja parandada.

Samuti juhime tähelepanu, et riikliku järelevalve kui põhiõigustesse sekkuva järelevalve pädevus peab olema sätestatud seaduses või selge ja täpse volitusnormi alusel määruses. Kuivõrd eelnõuga on pädevale asutusele antud pädevus kontrollida kõikide eelnõus ja selle rakendusaktides sätestatud nõuete täitmist, jääb arusaamatuks, milliseid täpsemaid järelevalveülesandeid plaanitakse pädeva asutuse põhimääruses sätestada. Palume seda selgitada.

- 25. Eelnõu § 82 lg 3** sätestab füüsilise jõu kasutamise. Õigusselguse huvides soovitame see reguleerida eraldi paragrahvis näiteks järgmiselt:

„§ 83. Vahetu sunni kasutamine

Pädeval asutusel on lubatud kohaldada füüsilist jõudu korrakaitseseaduses sätestatud alustel ja korras.“

Kui võimalik, võib sättes loetleda ka konkreetsed erimeetmed, mille kohaldamisel jõu kasutamine lubatud olema saab, näiteks nõnda:

„Korrakaitseseaduse §-des 49 ja 50 sätestatud erimeetme kohaldamisel on pädeval asutusel lubatud kasutada füüsilist jõudu.“

- 26. Eelnõu § 83 lg 2** – sättes kasutatav termin “julgeolekumeetmed” on avamata. Kuivõrd nende rakendamiseks, täitmiseks ja kontrollimiseks saab kohaldada käsitlemise erimeedet, peab olema ka üheselt arusaadav, milliste olukordadega on tegemist. Eelnõu termini sisu ei ava ka seletuskiri. Lisaks kasutab eelnõu (nt § 83 lg 3 p 2) terminit “kaitsemeetmed”. Kas tegu on samade olukordade või erinevate kategooriatega, jääb eelnõust ja seletuskirjast samuti mõistmatuks. Palume selguse tagamiseks eelnõu sätteid täpsustada.

- 27. Eelnõu § 100** sätestab, et käesolevat peatükki rakendatakse diskrimineerimata kodakondsuse, alalise või ajutise elukoha alusel. Märkime, et Eesti Vabariigi põhiseaduse § 12 sätestab, et kõik on seaduse ees võrdsed. Kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvus, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu. Rahvusliku, rassilise, usulise või poliitilise vihkamise, vägivalda ja diskrimineerimise õhutamine on seadusega keelatud ja karistatav. Samuti on seadusega keelatud ja karistatav õhutada vihkamist, vägivalda ja diskrimineerimist ühiskonnakihtide vahel. Põhiseaduses sätestatud diskrimineerimiskeeldu täpsustab võrdse kohtlemise seadus. Palume olemasoleva regulatsiooni valguses hinnata, millist lisaväärtust annab eelnõu § 100 sätestatud diskrimineerimiskeeld ning kas see on vajalik.

- 28.** Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste ja keelemärkustega ning märkustega eelnõu mõju kohta.

29. Vastavalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiits- ja Digiministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad:

1. Eelnõu fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega
2. Seletuskirja fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Katariina Kärsten 53888918
Katariina.Karsten@justdigi.ee
Birgit Hermann
Guido Pääsuke
Inge Mehide
Kristel Niidas
Margreth Adamson
Mari Käbi
Signe Reinsalu
Tanel Kivi